

GIDA

Konya
Gıda
Sektörünün
Dünü,
Bugünü
Ve Yarını
...

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

PROJE SAHİBİ
KONYA TİCARET ODASI

PROJE DENETLEYİCİSİ
Hüsamettin GÜNGÖR
Osman Yunus DOĞAN
Nurhan KOYUNCU
Tuğçe Merve BARİP

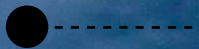

**SEKTÖREL BİLGİLER VE
İSTATİSTİKİ VERİLER**
Konya Ticaret Odası
Konya ABİGEM

DERLEYEN VE HAZIRLAYAN
Konya Ticaret Odası
Konya ABİGEM

Anadolu'da yeni üretim merkezlerinin oluşturulmaya başlanması son otuz yılda kazandığımız en büyük avantajlardan biri. Bu noktadan hareketle Anadolu'nun üretim yükünü çekecek merkez şehirlerden bir tanesi de ekonomik gelişimi ve potansiyeli ile Konya. Konya, sanayileşmede kısa bir geçmişe sahip olan, son on beş yılda gerçekleştirdiği hamleler ile bugün dünyaca tanınan bir üretim ve ticaret merkezi haline gelen, dünyaya açılan firmaları, modern ve bilimsel üretimi ve ticareti, üniversiteleri, organize sanayi bölgeleri ve uluslararası fuar merkezi ile Türkiye'nin örnek şehirlerinden biri. Tarihi birikiminden aldığı kültürel mirasını bugünlere taşıyan, dünyaya barış, kardeşlik ve insan sevgisi mesajlarının verildiği, birlik ve beraberliğin yaşam felsefesi haline geldiği, tevazunun ve nezaketin yüzyıllarca hüküm sürdüğü müstesna bir şehir olan Konya, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, odaları ve borsası ile oluşturduğu birlik ruhuyla şehrin ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda gelişmesini sağladı. İşsizliğin yüzde 5'in altında olduğu Konya'nın en büyük başarılarından biri de son yıllarda hızla artan ihracatı. 178 ülkeye ihracat yapan, 2001 yılı Türkiye ihracatından aldığı pay %03 ve ihracat tutarı 100 milyon dolar olan Konya'nın on beş yılda ihracatı % 1.500 oranında artarak 1.5 milyar dolar seviyelerine yükseldi ve Türkiye ihracatından aldığı pay % 1'in üzerine çıktı. Son on beş yılda ihracatta Türkiye ortalaması 5 kat artarken,

Konya ihracatını 15 kat artırarak dünya çapında bir başarı öyküsü yazdı. Bugün Konya, önümüzdeki on yıl içinde Türkiye ihracatından % 3 pay alacak potansiyele sahip. Tek bir sektör yerine birçok farklı sektörde üretim yapılmasına imkan sunan Konya sanayisi uluslararası rekabette şehrimize büyük bir avantaj sağlarken, Konya, Gıda, Makine, Mobilya, Otomotiv Yedek Parça, Plastik, Araç Üstü Ekipmanları ve Asansör, Ayakkabı-Tekstil, ve Tarım Makinaları sektörlerinde düşük maliyetli ve daha kaliteli ürünler sunarak dünya piyasasında varlığını hissettiriyor. Tarihi ve kültürel birikimi, coğrafi özellikleri ve girişimcileri ile son dönemlerde Türkiye'nin yüksek ekonomik performans gösteren şehirlerinden biri olan, bölgesinin merkezi konumunda bir şehir olarak ülkemiz hedeflerine büyük katkı sağlayarak ekonomide yükselişini sürdüren Konya, sosyo-ekonomik avantajları ile yabancı yatırımcılar ve işadamları için birçok fırsat sunuyor.

Selçuk ÖZTÜRK
Konya Ticaret Odası
Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

- 5. Önsöz
- 8. Giriş
- 12. Genel Bakış
- 16. Neden Konya?
- 22. Türkiye’de Gıda Sektörü
- 29. Konya’da Gıda Sektörü
- 38. Alt Sektör Bazında Üretim Grupları
- 42. Sektörün Dış Ticaret Yapısı
- 46. Gıda Sektöründe Yatırım Teşvik Uygulamaları
- 61. Yatırım İçin Konya Çünkü...
- 62. Konya ve Ulaşım Potansiyeli

Konya Gıda Sektörünün Dünü, Bugünü ve Yarını

...

GIDA

GİRİŞ

2019-2022 dönemi çeşitli sosyal ve ekonomik gelişmelerin etkisiyle ekonomileri küresel, ulusal ve yerel bazda zorlayan bir dönem olmuştur. Covid 19 salgını, emtia, enerji ve gıda fiyatlarında küresel düzeyde gerçekleşen yükselmeler, Rusya-Ukrayna savaşının arz yönlü olumsuz etkileri tüm ekonomik dengeleri değiştirmiştir.

Salgın küresel ekonomide hareketliliğin azalmasına sebep olmuş, izolasyon tedbirlerinin etkisiyle işletmeler yeni çalışma yöntemleri geliştirmiş, küresel üretim ve ticaret hacminde değişimler görülmüştür. 2020 yılının ilk çeyreğinde global sanayi üretimi %6 küçülerek bu dönemde gerçekleşmekte olan ekonomik küçülmeyi hızlandırmıştır. 2020 yılının genelinde küresel ticaret açısından olumsuz bir yıl olmuş, yıl genelinde küresel ticarete %7,5 oranında daralma yaşanmıştır. Salgın sırasında değişen tüketici davranışları ise bazı sektörlere talep artışı, bazı sektörlere ise satışlarda düşüş olarak yansımıştır. ABD ve Japonya’da gerçekleştirilen oldukça büyük ölçekte mali destekler, AB’de ise salgının sosyal ve ekonomik etkilerini azaltmaya çalışan tedbirlerin yanında çevre ve dijitalleşmeye öncelik veren yeni AB fonları oluşturulmuştur. Ekonomik hareketliliğin yavaşlamasının yanında Covid 19 salgını tedarik zincirlerinde de bozulmaya yol açmıştır. Ayrıca uluslararası ticaretteki daralma tedarik zincirlerinin işleyişlerini de bozmuş ve ara malı ithalatının maliyetini yükseltmiştir.

Covid 19 salgının kötü döneminden sonra 2022 yılının ikinci yarısında küresel endüstri ve ticarete gelişmeye başlayan güçlü toparlanma ile emtia fiyatlarını yukarıya çekmeye başlamıştır. 2022’nin üçüncü çeyreğinde dünya imalat

üretimi, bir önceki çeyrekte %3,0’lık zayıf bir artışın ardından yıllık bazda %3,6’lık sağlam bir büyüme hızında istikrar kazandı. Sanayi ekonomileri, 2022’nin ikinci çeyreğindeki yıllık %2,5’lik sınırlı artıştan üçüncü çeyrekte %3,6’ya yükselmiştir. Öte yandan metaller endeksinde 2020-2022 döneminde %61,2 yükselme kaydedilmiştir. Aynı zamanda perakendecilerde düşük stoklar, ülkelerin ekonomileri canlandırmak için uyguladıkları ekonomik tedbirler fiyatların yükselmesini sağlamıştır. Yukarıda bahsedildiği gibi tedarik zincirlerindeki bozulmanın yarattığı arz yönlü gecikmeler fiyatları yükseltmiştir. Bazı emtialarda özellikle olarak arz faktörünün öne çıkması emtia fiyatlarını 2021 yılı ilk çeyreğinde arttıran unsurlar olmuştur.

Küresel gıda fiyatlarındaki yükseliş bu dönemin bir başka özelliğidir. Hükümetlerin Covid 19 salgınına karşı aldığı ekonomik destek ve aldığı önlemler, gevşek para politikaları, bazı ülkelerde oluşan ürün stokları ve ihracat kısıtlamaları, fiyatlardaki yükseliş eğilimi hızlandırmıştır. 2020-2022 döneminde tarımsal ürün endeksi %54’ün üzerinde yükselmiştir. Gerek kuraklık sebebiyle üretimde aksamalar, gerek Çin’den gelen yüksek talebin karşılanamaması ve her ikisi de tarım ürünleri üzerinde önemli oyuncular olan Rusya-Ukrayna’nın savaşa girmesi ile tahıl fiyatları üzerinde getirdiği baskı ile gıda fiyatları sürekli artışlar göstermiştir.

AB bölgesinde 2020 - 2022 arasında enerji ithal fiyatları %100’den fazla yükselme göstermiş, Ukrayna- Rusya savaşı ve Rusya’nın bazı AB ülkelerine gaz sevkiyatını kesmesi gaz ve elektrik fiyatlarını yukarı yönlü tetiklemiştir. Yine Ukrayna-Rusya savaşının etkisiyle

hem emtia fiyatları hem de enerji fiyatları yükselme göstermiştir. Özellikle ulaştırmada yaşanan sıkıntılar emtiaların fiyatlarını yükseltmiş, emtialara erişimi güçleştirmiştir. AB’de endüstriyel üretici enerji fiyat endeksi Ocak 2021 ve Temmuz 2022 döneminde %141 yükselmiştir .

TÜİK verilerinde; özel ticaret sistemine göre Türkiye’de ihracat, 2022 yılı Ocak-Aralık döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre %10,1 artarak 235 milyar 236 milyon dolar, ithalat %31,3 artarak 342 milyar 213 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Konya’daki işletmeler de salgının olumsuz etkilerine maruz kalmışlar, ancak salgına hızlı tepki göstermişlerdir. Tedarik zincirinin işlevinin azalması birçok firma için maliyetleri yükseltmiştir. Tedbir olarak birçok işletme tedarikçiler ile yeni düzenlemeler yapmışlardır. Otomotiv sektöründe duraksamalar görülmüştür Gıda, ambalaj ve kimya gibi sektörler ise salgından olumlu yönde etkilenmişlerdir. Organize Sanayi Bölgelerinde (OSB) otomotiv ve makine firmaları salgından olumsuz etkilenmiştir. OSB’lerde nakliye ve lojistik giderleri yükselmiş ithalata dayalı ihracat yapan işletmeler gümrüklerin kapanması ve tedarik zincirlerinin bozulması sebebiyle sıkıntılar yaşamışlardır.

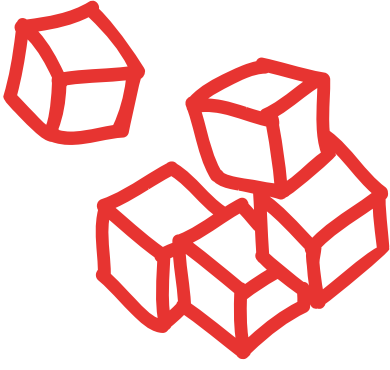
Yukarıda bahsedilen olumsuz gelişmelerin Konya’daki işletmeler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerin tespit edilebilmesi amacıyla seçilen işletmeler ile ikili görüşmeler yapılmıştır. Bu firmaların %45’i hem iç hem de dış pazarı hedefleyen firmalardır, %27’si ise sadece iç pazara odaklanmaktadır. Görüşme yapılan işletmelerin çoğu satış kanalı olarak hem doğrudan pazarlamayı hem de toptancılar

ve komisyoncuları kullanmaktadır. İşletmelerin çoğunluğunun dış pazar hedefleri Avrupa, Afrika ve Ortadoğu ülkeleri üzerine odaklanmaktadır.

Son 5 yıl içinde yaşanan salgın, savaş ve göç gibi gelişmeler bazı firmaları olumu etkilerken bazılarını da olumsuz etkilemiştir. Olumsuz etkiler söz konusu olduğunda işletmeler en çok Covid 19 salgını ve çevredeki savaş, çatışma, göç gibi olgulardan ve enerji piyasasındaki gelişmelerden olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir. Bu olumsuz gelişmelere karşı firmaların çoğu yatırım ve büyüme planlarını ertelemiştir. İşletmelerin çoğunluğu bir yandan üretimi daraltırken bir yandan dış pazarlara daha fazla odaklanmayı bir krize cevap verme metodu olarak benimsemiştir. Bazı firmalar ise kendi içlerinde enerji tasarrufuna yönelmiştir.

Konya’daki işletmelerin tedarik zincirindeki sözü edilen bozulmalara hızlı tepki vermiş oldukları gözlemlenmiştir. İşletmeler tedarik noktalarını çeşitlendirerek fiyat alternatiflerini arttırmışlardır. Özellikle bu dönemde müşterileri ile sıkça bir araya gelerek sipariş planlarını yenileyebilmişlerdir. İşletmeler öncelikli olarak hammadde ve yardımcı madde tedariklerini de bu planlamalara göre yapmışlardır. Hammadde planlamasının yanında hammadde tedarikçileri ile yaptıkları toplantıların desteği ile söz konusu dönemde hammadde alım fiyatlarını belirli aralıklarda tutmayı başarmışlardır. Ayrıca tedarik zincirinde müşterilerin çoğunluğu tedarik için verilen sürelerini uzatmışlardır. Bu dönemde Konya’da işletmelerin çoğunluğu tedarik zincirindeki paydaşlar ile toplantılar yaparak zincirdeki iş paylaşımlarını düzenlemişlerdir.

Konya’daki işletmeleri Covid 19 salgını döneminde tedarik zincirindeki bozulmalara oldukça hızlı tepki vermişler, tedarik zincirindeki paydaşlar ile iş paylaşımı ve yeniden planlamalar yaparak hammadde ve yardımcı madde tedariklerini de başarılı bir şekilde optimize edebilmişlerdir.

**Gıda
sektörü
her
dönem
yükselişte**

...

*Konya'da
gıda
sektörü,
dengeli
dağılım
gösteren
ve gelişen
bir
sektör*

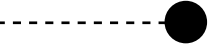
...

GENEL BAKIŞ

İnsanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan çok çeşitli besin maddelerinin üretilmesi, işlenmesi, çeşitlendirilmesi ve değerlendirilmesi süreçlerini kapsayan gıda sanayi, dünyanın en büyük sanayilerinden biridir. Toplanan/hasat edilen sebze, meyve, endüstri bitkileri ve tahıllar, çeşitli kaynaklardan sağlanan etler, süt, yumurta ve benzeri gıda maddeleri, tesislerde değişik şekilde işlenip ambalajlanarak nihai tüketicilere sunuluyor.

Gıda sektörünün bir diğer özelliği de geri ve ileri bağlantı etkisinin yüksek olması. Bilindiği gibi geri bağlantı etkisi; bir sektörün bir birim mal üretebilmek için diğer sektörlerden ne kadar girdi talep ettiğini ifade ediyor. Bu yönüyle, üretim sürecinde hem tarım hem de sanayi sektörlerine yönelik yarattığı hammadde ve ara malı yanında makine ve teçhizat talebiyle de, gıda ve içecek sanayi yüksek bir geri bağlantı etkisi meydana getirmektedir.

Üretim süreci sonrası pazarlama ve dağıtım gibi ihtiyaçların doğması ise hizmetler ve ulaştırma sektörüne yönelik talebin doğmasına yol açıyor. Bu durum, sektörün yüksek ileri bağlantı etkisi olduğunun ortaya koymaktadır.

Türkiye’de gıda ürünleri sektörü, Cumhuriyet’in kuruluş yıllarından itibaren imalat sanayi içinde en hızlı gelişen sektörlerden biri oldu. Gıda ürünleri sektöründe daha büyük ölçekli kamu işletmeleri yanında, küçük ölçekli özel sektör işletmeleri de faaliyetlerini ve gelişimlerini sürdürdüler. İhracata yönelik sanayileşme modelinde; 1980’li yıllardan itibaren dış ticarete yönelik düzenlemelerle gıda sektörünü de etkileyen önemli değişiklikler yapıldı, gıda ve tarımsal ürünlerin dış ticareti büyük ölçüde serbestleştirildi. Türkiye’de, gıda ürünleri sanayi daha çok iç piyasaya yönelik yapılanmış olmakla birlikte sektörün ihracatı da artış trendi gösteriyor. Özellikle Avrupa Birliği ile uyum çalışmaları, gıda sektörü ürünlerinin rekabet gücünü giderek artırıyor.

Sektörün, dış pazarlarda dinamik koşullara uyum sağlayarak varlığını sürdürebilmesi için gereken; dünya standartlarında yeni teknolojilerle üretim ve kalite kontrolü yapılması, ar-ge faaliyetlerine önem verilmesi ile markalaşma yolunda üretim ve pazarlama tekniklerinin yoğun olarak kullanılması sayesinde gıda sektörü oldukça güçlü bir konuma geldi.

Konya’da gıda sektörü, tarımdan sağladığı bitkisel ve hayvansal kökenli hammaddelere uyguladığı bir veya daha fazla işlemle, raf ömrü uzayan ve tüketime hazır ürünlere dönüşen bir imalat sanayi kolu olmayı başardı ve giderek büyüdü. Diğer sektörlerden farklı olarak ilin tümünde homojen dağılım gösteren Konya gıda sektöründe son yıllarda büyük gelişmeler yaşandı. Özellikle; un, şeker-şekerleme, kuruyemiş, süt ve süt ürünleri, makarna, irmik ve yem gibi alt sektörler giderek gelişti. Konya’nın bugün hemen hemen bütün ilçelerinde gıda sektörüne ait bir üretim tesisi bulunuyor. Konya’nın, bugün hemen hemen bütün ilçelerinde gıda sektörüne ait bir üretim tesisi bulunuyor.

**Arazi
verimli,
toprak
bereketli**

...

Yetiřmiř insan gücü, Ar- Ge ve inovasyon destekli üretim

...

NEDEN KONYA?

Konya, sahip olduğu coğrafi ve jeopolitik konumu nedeniyle Türkiye’de gıda sektöründe adeta bir merkezdir.

Toplam 4.081.351 hektar olan Konya arazisinin neredeyse yarısını tarım arazileri oluşturuyor. Türkiye’de; toplam tarım alanlarının % 8’i ile tarla bitkisi üretim alanlarının % 7,6’sının, biçerdöverlerin % 10’u ile traktörlerin % 5’inin Konya’da bulunması Konya’yı sektörde öne çıkarıyor.

Özellikle modern sulama projelerin Türkiye için son derece önem arz etmektedir. %62’si sulanabilir arazi olarak görülen ve son yıllarda Konya’da inşa edilen yaklaşık yeni 70 sulama tesisi ile 84.351 hektar tarımsal arazi sulamaya açıldı.

Konya’da, iklim ve toprak yapısı; meyvecilik, tarla ziraatı, organik tarım ve diğer tarım alt sektörlerindeki yetiştiriciliğe uygun.

Konya, büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin verimli yapılabilmesi için gerekli mera alanlarına (761.461 ha) ve yem bitkisi üretimi için geniş arazilere de sahip. Aynı zamanda, Türkiye'deki ilk Organize Hayvancılık Bölgesi(210 hektar) Konya'da bulunuyor.

Konya, 31 ilçedeki yaklaşık 90.000 çiftçisi ile fiilen tarım sektöründe faaliyet gösterirken, sertifikalı üretimden organik tarıma kadar geniş bir yelpazede üretim çeşitliliği sunuyor. 1.315 kişinin organik tarımla uğraştığı Konya'da, organik tarım konusunda özellikle sözleşmeli üretici sayısı ve üretim miktarları her yıl düzenli olarak artış gösteriyor.

Sahip olduğu doğal kaynakların yanı sıra tarımsal üretimde var olan tecrübeli çiftçiler, çiftçi örgütlerinin varlığı (kooperatif, dernek, birlik... vb.), her türlü tarımsal girdinin Konya'da yetiştiriliyor ve geliştiriliyor olması sektörün gelişip

serpilmesinde önemli faktörler arasında yer alıyor.

Gıda sektöründe en önemli unsurlardan biri de donanımlı işgücü. Dolayısı ile işgücünün eğitimini sağlayacak altyapı stratejik bir öneme sahip. 2020-2021 öğrenim dönemine Mesleki ve Teknik Ortaöğretim alanında eğitim veren kurumlarda 13.953 kişi mezun olmuş ve bunun 6.780'i erkek olup, bu alanda Türkiye'de mezun olan öğrenciler içindeki oranı %2,7'dir (Millî Eğitim İstatistikleri-Örgün Eğitim, 2022). Konya'da mevcut meslek liselerinin fazlalığı ve bu konumu, şehirde birçok üniversite ve teknik eğitim fakültesinin bulunması sektörün ihtiyaç duyduğu eleman ihtiyacını karşılama açısından olumlu faktörlerden sadece birkaçı. Bunun yanında Konya'da birçok meslek edindirme kursu da bulunuyor. Kurumlar arası uyum avantajına da sahip olan Konya'nın çeşitli bölgelere ulaşım ağının bulunması lojistikaçısından ticareti kolaylaştıran bir etmen olarak görülüyor.

Tablo 1: Konya Tüm Fasıllarda Yıllık İhracat ve Seçilmiş Ülkelere Dağılımı
(bin ABD doları)

Kaynak: TÜİK, 2022

Ülkeler	2019	2020	2021	2022
Irak	264.506	240.752	244.984	291.519
Almanya	135.129	145.931	214.509	242.428
Rusya Federasyonu	59.216	84.703	118.344	228.787
ABD	73.803	181.959	304.236	188.891
İtalya	80.913	63.888	93.189	114.684
Polonya	46.070	50.782	83.212	103.522
İsrail	57.649	51.248	78.210	87.209
Romanya	30.390	34.488	67.277	87.113
Mısır	40.368	51.390	83.562	85.497
Cezayir	57.649	46.430	51.559	84.613
Hollanda	26.287	34.801	53.633	77.580
Özbekistan	35.311	41.072	93.921	74.329
Birleşik Krallık	40.368	45.148	67.066	74.059
BAE	27.170	30.728	50.817	68.101
İran	52.370	49.734	56.524	61.129
Toplam Konya	1.991.692	2.157.553	3.003.842	3.277.252

Konya ilinin yıllık ihracat rakamları özellikle Covid-19 salgını dönemi olan 2020-2021 yıllarında gözle görülür ölçüde artarak gelişmiştir. Dünyanın farklı kıtalarındaki ülkelere yapılan ihracat değerleri ekonominin gelişmesi ve uluslararası niteliğinin artması konusunu da ön plana çıkarmaktadır. Konya'nın 2022 yılında en çok ihracat yaptığı ülkeler arasında Irak, Almanya, Rusya Federasyonu ve ABD vardır. 2021 yılında en çok ihracat yapılan ülke ABD iken 2022 yılında en çok ihracat Irak'a yapılmıştır.

**Türkiye'deki
ilk ve tek
sıvı şeker
tesisi
Konya'da**

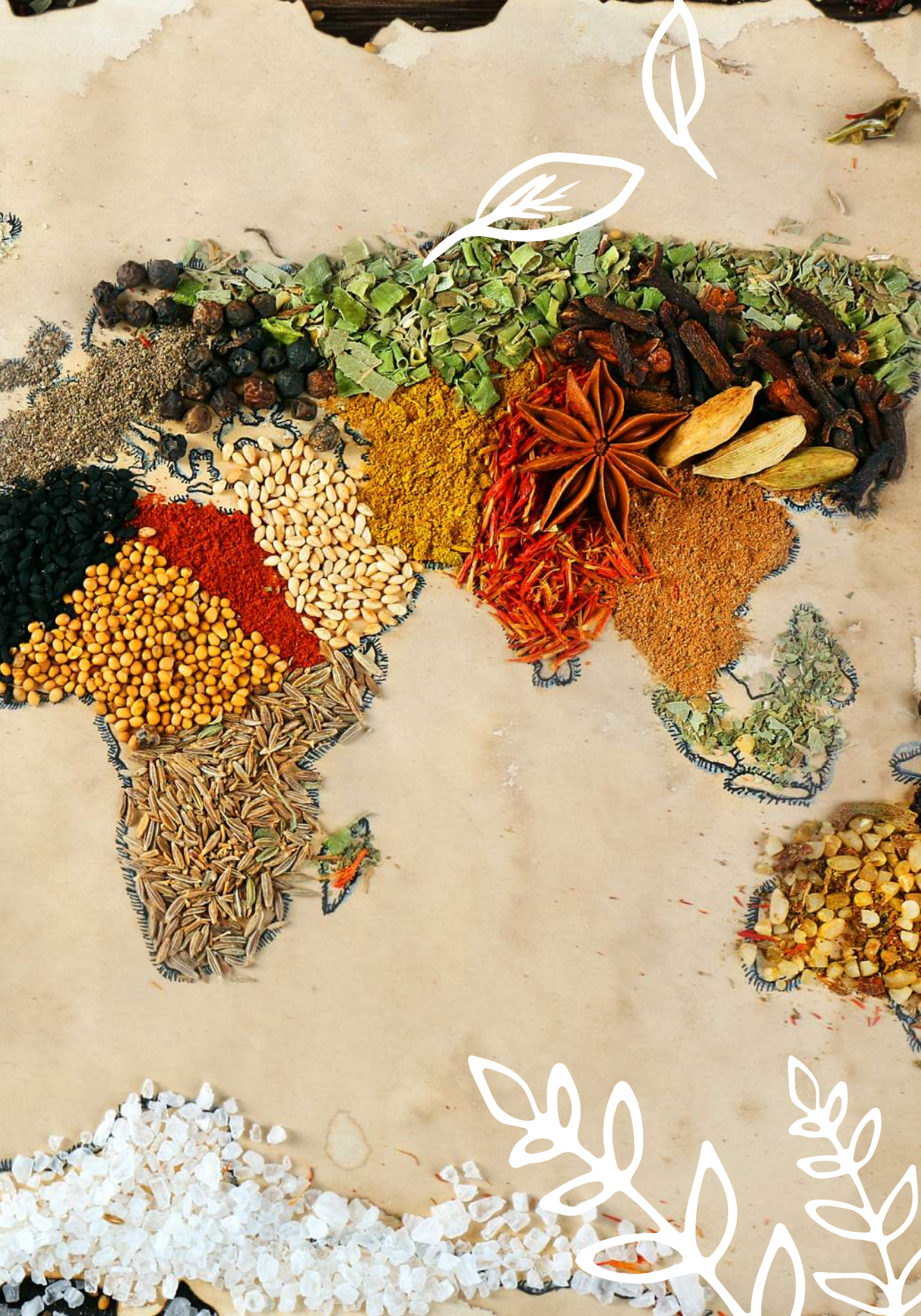
...

Türkiye, tarımda dünyada ilk 10'da

...

TÜRKİYE'DE GIDA SEKTÖRÜ

Türkiye için stratejik öneme sahip olan gıda ve içecek imalatı; üretim değeri, istihdama sağladığı katkı, ihracatı ve dış ticareti karşılama oranı ile Türkiye'nin gözde sektörleri arasında yer alıyor.

Gıda sanayi, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sürekli değişim ve gelişim içinde. Son dönemlerde, çeşitli nedenler yüzünden gıda hammadde kaynaklarının arzındaki dalgalanmalar ile büyük ölçüde buna bağlı fiyat değişimleri, var olan hammadde kaynaklarının daha verimli ve etkili kullanılmasını zorunlu kılarken, iç ve dış talebin değişmesi, gıda sanayiini daha yenilikçi olmaya ve ileri teknolojiler kullanmaya teşvik etti. Söz konusu nedenler gıda sanayiini; gıda güvenilirliği, çevre bilinci, gıda ticareti ve gıda işletmelerinin rekabet edebilirliklerini de göz önünde bulundurmaya sevk etti.

Türkiye gıda sektörünün gelişmesini sağlayan bir başka olgu da, gelir ve tüketim anlayışına bağlı olarak toptancı ve perakendecilerin gıda işletmelerinden daha yüksek standartlarda üretim talep etmeleri.

Bu durum sektördeki yatırımlarla birlikte gelişmeleri de tetikliyor.

Değişimle beslenen canlı bir sektör...

Türkiye farklı iklim özelliklerine sahip bölgeleri ile hem verimli toprakları hem de geniş bir ürün yelpazesini bünyesinde barındırıyor. Türkiye’de toplam nüfusun yaklaşık % 25’i kırsal kesiminde yer alırken, bu kesim toplam üretimin yaklaşık % 13’ünü gerçekleştiriyor.

Gıda sanayiindeki işletme sayılarının alt sektörlere dağılımına bakıldığında; sanayinin % 65’ini un ve unlu mamuller, % 12’sini meyve-sebze işleme, % 11’ini süt ve süt mamulleri, % 3,5’inibitkisel yağ ve margarin, % 3’ünü şekerli mamuller, % 1’ini et mamulleri ve % 4,5’lik kısmını tasnif dışı gıdalar, alkolsüz içecekler ve su ürünleri sanayiinin oluşturduğu görülüyor. Türkiye’nin toplam ihracatının yaklaşık % 10’luk kısmını, gıda ürünleri ve içecek, tarım, hayvancılık ve balıkçılık alanlarında yapılan üretim oluşturuyor.

25 milyar ABD dolarlık ihracat ve 48 milyar ABD dolarlık tarımsal hasılasıyla dünyanın en büyük 10. tarım ülkesi olan Türkiye, özellikle organik tarım alt sektöründe ürettiği sertifikalı organik gıda ürünlerinin

neredeyse tamamını (yaklaşık %85’ini) başta Avrupa olmak üzere farklı ülkelere ihraç ediyor. Son dönemde dış pazara yönelik helal gıda konusunda gerekli sertifikasyonlar sağlanırken Türkiye, gıda ürünlerinin yeni pazarlara ulaşmasında önemli bir kanal görevi de üstleniyor.

Günümüzde Türkiye; gıda ürünlerinin üretimi, işlenmesi ve Avrupa ile Ortadoğu pazarlarına ihraç edilmesi konularında bölgesel üs konumunda. Türkiye yıllık 1 milyar ABD dolarlık un ve un ürünleri ihracatı ile un ve un ürünleri ihracatçısı ülkeler arasında dünyanın birincisi ve yine makarna ihracatçısı ülkeler arasında yıllık 500 milyon ABD dolarlık ihracatla dünya ikincisi...

Son yıllarda ülkemizde hızla büyüyen gıda pazarı, gelişime açık yapısıyla yabancı şirketlerin de ilgi odağı haline geliyor. Türkiye’nin yenilikleri çok hızlı benimseyen bir ülke olması ve tüketicinin artan ilgisi, yabancı şirketlerin bu alandaki yatırımlarını artırma kararı almasında da önemli bir faktör.

**Ortak
akılla
beslenen
güçlü
iş birliği
...**

- **Özel
sektörün
yatırımlarıyla
gıda sektörü
artık çok daha
güçlü...**

Gıda ve içecek sanayi; yatırım,
Üretim ve istihdam
yapısı ile **lke ekonomisinin**
en dinamik sektörlerinden
biri...

Konya
gıda
sektöründe
Türkiye'nin
en
büyükleri
arasında
...

Özel
sektörün
yatırımları
ile gıda
sektörü
artık çok
daha
güçlü...

KONYA'DA GIDA SEKTÖRÜ

Gıda sektöründe üretimin, hammaddeye yakın yerde yapılması gerekliliği, bir sanayi kümelenmesinden çok, tarımsal üretim ya da yetiştiricilik ile dikey entegrasyonun (tarım-sanayi işbirliğinin) iyi kurulduğu yerlerde üretim yapılmasını daha önemli kılıyor. Türkiye'nin tahıl ambarı olarak bilinen Konya'da çok sayıda tahıl ürünleri işleme tesisi, un fabrikası, yem tesisleri ile şeker pancarı üretimiyle paralel 4 adet şeker fabrikasının bulunması bunun en güzel örneklerinden biri.

1990'lı yılların başından itibaren özelleştirme süreci sonunda kamu sektörü, gıda sektöründe yerini tedrici olarak özel sektöre bıraktı. Gıda ürünleri imalatında, şeker ve çay alt sektörleri dışında gıda sektörü tamamıyla kamu sektöründen özel sektöre doğru yapılanma içine girdi. Konya gıda sektöründeki firmaların % 53'ü şahıs, % 41'i limited ve % 6'sı anonim şirket niteliğinde. İmalat sanayiindeki firmalarda anonim ve limited şirket yapısı öne çıkarken, toptan/ perakende ticaret firmalarında şahıs şirketi daha ön planda. Sektörel açıdan

değerlendirildiğinde, en fazla anonim şirketin un imalatı ve bakliyat sektöründe olduğu görülürken, tohum, süt ve süt ürünleri imalatı firmalarında ise en yaygın olanı limited şirket yapısıdır.

İstanbul Sanayi Odası tarafından 2022 yılı için açıklanan ve üretimden net satışlara göre belirlenen "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" arasında yer alan 7 Konya firmasından 4 tanesi gıda sektöründe faaliyet gösteriyor.

Yıllar itibarıyla firmaların satışlarının yüzdesel dağılımına bakıldığında; hem imalat hem de toptan/ perakende ticaret firmalarında son 3 yılda, ihracatın payının arttığı görülüyor. Alt sektör bazında en fazla ihracatın un imalat sektöründe yapıldığı görülüyor.

Yumuşak şeker, sert şeker, çikolata, un, kuruyemiş, bakliyat, sıvı yağ ve yumurta olarak alt sektörlerle ayırabileceğimiz Konya gıda sektöründe, "Türkiye-Konya Gıda Sektörü, Kayıtlı İşletme/Kurulu Kapasite" karşılaştırması tablo 2'de yer alıyor.

Tablo 2: Alt Sektörler Bazında Türkiye ve Konya Görünümü

Kaynak: TOBB, 2022

Sektör (GTİP)	Türkiye/ Konya	Kayıtlı İşletme Sayısı	Kurulu Kapasite (ton)
Çikolata (180690)	Türkiye	457	897.071
	Konya	47	124.634
	Payı (%)	11,0	14,0
Kuruyemiş (200819)	Türkiye	951	3.276.208
	Konya	21	38.611
	Payı (%)	2,0	1,0
Sıvı Yağ (151219)	Türkiye	618	2.717.475
	Konya	18	...
	Payı (%)	3,4	...
Un (110110)	Türkiye	779	32.77.674
	Konya	50	2.910.528
	Payı (%)	6	9
Yumuşak Şeker (17049061)	Türkiye	93	219.356
	Konya	31	50.938
	Payı (%)	33.3	23.2

Konya'da Gıda Sanayi Sektöründe ana üretim grupları aşağıdaki gibi gruplandırılabilir:

1. Etin işlenmesi ve saklanması ile et ürünlerinin imalatı

- Etin işlenmesi ve saklanması
- Kümes hayvanları etlerinin işlenmesi ve saklanması
- Et ve kümes hayvanları etlerinden üretilen ürünlerin imalatı

2. Balık, kabuklu deniz hayvanları ve yumuşakçaların işlenmesi ve saklanması

- Balık, kabuklu deniz hayvanları ve yumuşakçaların işlenmesi ve saklanması

3. Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması

- Patatesin işlenmesi ve saklanması
- Sebze ve meyve suyu imalatı
- Başka yerde sınıflandırılmamış meyve ve sebzelerin işlenmesi ve saklanması

4. Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı

- Sıvı ve katı yağ imalatı
- Margarin ve benzeri yenilenebilir katı yağların imalatı

5. Süt ürünleri imalatı

- Süthane işletmeciliği ve peynir imalatı
- Dondurma imalatı

6. Öğütülmüş tahıl ürünleri, nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı

- Öğütülmüş hububat ve sebze ürünleri imalatı
- Nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı

7. Fırın ve unlu mamuller imalatı

- Ekmek, taze pastane ürünleri ve taze kek imalatı
- Peksimet ve bisküvi imalatı; dayanıklı pastane ürünleri ve dayanıklı kek imalatı
- Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamullerin imalatı

8. Diğer gıda maddelerinin imalatı

- Şeker imalatı
- Kakao, çikolata ve şekerleme imalatı
- Kahve ve çayın işlenmesi
- Baharat, sos, sirke ve diğer çeşni maddelerinin imalatı
- Hazır yemeklerin imalatı
- Homojenize gıda müstahzarları ve diyetetik gıda imalatı
- Başka yerde sınıflandırılmamış diğer gıda maddelerinin imalatı

9. Hazır hayvan yemleri imalatı

- Çiftlik hayvanları için hazır yem imalatı
- Ev hayvanları için hazır gıda imalatı

**Konya
gıda
sektörünün,
yurt içi ve
yurt dışı
pazardaki
potansiyeli
her geçen
gün
artıyor
...**

Konya gıda sanayi tarafından imal edilen ve çeşitlilik gösteren ürünlerse şu şekilde;

Tablo 3: Konya İlinde Gıda Sektöründe Ana Üretim Grupları

Üretim Grupları	Ürünler
Süt Ürünleri	<ul style="list-style-type: none"> Süt pastörizasyonu, tereyağı, kaşar peyniri, tulum peyniri, yoğurt, lor, beyaz peynir, dondurma, vd.
Et Ürünleri	<ul style="list-style-type: none"> Mezbaha, et parçalama ve şoklama, salam, sucuk, pastırma ve köfte imalatı, vd.
Bitkisel Ürün İşleme - Bakliyat	<ul style="list-style-type: none"> Bakliyat eleme ve paketleme Patates cipsi, patates çerezi, patates unu ve kaba unları Sebze ve meyve konserveleri (salça, domates püresi dahil) Meyve ve sebzelerden jöle, pekmez, marmelat, reçel, pestil imalatı dahil Baharat ve tıbbi bitkilerden mamul ürünler Pirinç, pirinç ezmesi, pirinç patlağı ve pirinç unu Bitki özsu ve ekstreleri ile peçtik maddeler, müsilaj ve kıvam artırıcı maddeler (kola konsantresi, malt özü, meyan balı dahil)
Sıvı Yağlar	<ul style="list-style-type: none"> Ayçiçek yağı Mısır yağı Yenilebilir diğer tüm bitkisel sıvı yağ (soya, susam, haşhaş, pamuk, fındık, kolza, hardal vb. yağlar)
Tahıl Ürünleri - Un Ve Un Ürünleri	<ul style="list-style-type: none"> Un ve değirmencilik ürünleri: Öğütülmüş tahıl ürünleri, irmik, un ve kepek imalatı Ekmek imalatı, Yufka, Unlu mamuller ve pasta imalatı, Baklava ve börek imalatı Makarna, Şehriye, kuskus ve benzeri ürünler (doldurulmuş veya dondurulmuş olanlar dahil) Peksimet, Bisküvi, gofret, dondurma külahı, kağıt helva vb. ürünleri Tatlandırılmamış dayanıklı hamur tatlıları (pişirilmiş olsun olmasın tatlandırılmamış kadayıf, baklava vb.) (yufka imalatı dahil)

Şeker ve Şekerleme	<ul style="list-style-type: none"> • Pancardan şeker (sakkaroz) ve şeker ürünleri imalatı veya bunların rafine edilmesi ile elde edilen ürünler (sıvı şeker ve melas üretimi dahil) • Küp şeker, pudra şeker • Lokum, • Cezerye, • Pişmaniye, • Helva, • Karamel, • Koz helva • Susamın işlenmesi, tahin ve tahin helvası • Şekerlemeler ve şeker pastilleri (bonbon şeker, Konya şeker, vb.) • Suni bal, karamela, vb.
Çikolata	<ul style="list-style-type: none"> • Çikolata ve kakao içeren şekerlemeler imalatı • Kokolin şekerlemeler • Kakao tozu, kakao ezmesi/hamuru ve kakao yağı ürünleri • Sürülerek yenebilen kakaolu ürünler
Kuruyemiş	<ul style="list-style-type: none"> • Kavrulmuş, tuzlanmış vb. şekilde işlem görmüş sert kabuklu yemişler ile bu meyvelerin püre ve ezme ürünleri (pişirilerek yapılanlar) • Leblebi imalatı ile kavrulmuş çekirdek, yerfıstığı, vb. • Sert kabuklu ürünlerin kabuklarının kırılması ile elde edilen ürünler
Yumurta	<ul style="list-style-type: none"> • Paketlenmiş Yumurta • Sıvı Yumurta • Yumurta albümini

Un ve Unlu Ürünler İmalat Sanayi:

Türk halkının gıda tüketim alışkanlıklarında vazgeçilmez bir yere sahip olan ekmek, makarna ve pastane ürünleri gibi, gıda maddeleri imalatının en önemli girdisi olan un imalatı, Türkiye’de tarıma dayalı sanayi kollarının en eskilerinden birisi olarak biliniyor. Un imalat sektöründe, Türkiye’nin önde gelen illerinden biri olan Konya’da üretilen un, son kullanıcıya toptancı, bayi veya distribütörler vasıtasıyla ulaştırılıyor.

Unlu ürünler olarak ekmek imalatı, yufka, kurabiyeler ve pasta imalatı, baklava ve börek imalatı, öğütülmüş tahıl ürünleri, makarna, şehriye, kuskus, irmik, un ve kepek imalatı ana ürünler olarak Konya’da yaygın olarak üretilmekte, Türkiye’nin dört bir tarafında tüketilmekle beraber aynı zamanda dünyanın çeşitli yerlerine de ihraç ediliyor.

Türkiye’de un sanayii kurulu kapasitesinin % 9’unu oluşturan Konya un imalat sanayii, istihdam açısında da değerli bir konuma sahip.

Çikolata ve Şekerleme Grubu:

Ağırlıklı hammaddesi dışa bağımlı olan çikolata sektörü, Konya ekonomisi için önem taşıyor. Türkiye’deki toplam kurulu kapasitenin yaklaşık % 9’u ve kayıtlı 47 adet işletmesi ile Konya çikolata sektörü, sadece yurtiçi değil özellikle yurtdışı pazar açısından da oldukça büyük bir potansiyele sahip.

Konya’da bir tanesi şehir merkezi diğerleri Çumra, Ereğli ve Ilgın’da olmak üzere 4 adet şeker fabrikası bulunuyor. Bu fabrikalar ülkedeki şeker üretiminin yaklaşık % 34’ünü karşılayırken, Türkiye’nin şekerli ürün dış ticaretine bakıldığında da

Konya’nın ilk beş şehirden birisi olduğu görülüyor.

Sektörde, sert şeker ve şekerli mamuller üretim tesislerinin devamında kurulan üretim bantlarıyla geleneksel ürünler de üretiliyor. Helvada; Antep fıstıklı, sade, kakaolu ve fındıklı helva olmak üzere pazarın isteğine göre değişik gramajda ve çeşitte üretim yapılıyor. Lokumda; Antep fıstıklı, fındıklı, sade, güllü, naneli, gayseli, susamlı, nar aromalı, damla sakız aromalı, çikolata kaplı Antep fıstıklı ve çikolata kaplı fındıklı lokum çeşitleri; tahiinde bozkır usulü esmer tahin ve beyaz tahin çeşitleri bulunurken, susamda ise beyaz susam, simit susamı, pastalık susam ve bisküvili susam üretiliyor.

Öte yandan çikolata ve kakao içeren şekerlemeler, kokolin şekerleme ürünleri, sürülerek yenebilen kakaolu ürünler, kakao tozu, kakao ezmesi/ hamuru ve kakao yağı ürünleri ile suni bal, karamelle bu grup ürünler arasında Konya’da önemli üretim kollarıdır...

Ayrıca şekerleme grubunda glikoz şurubu içermeden üretilen birçok farklı tatlarla zenginleştirilmiş bisküvi, gofret, kek, tuzlu atıştırmalık çeşitlerinden oluşan geniş bir ürün yelpazesi bulunuyor. Atıştırmalık pazarına sürülen bu ürünler, Türkiye’deki yaygın dağıtımın yanı sıra Ortadoğu, Afrika, Amerika, Asya ve Avrupa ülkelerine de ihraç ediliyor. Türkiye’deki mevcut yumuşak şeker üretim tesislerinin 1/3 oranında kayıtlı işletmeleri ile Konya, toplam kurulu kapasitenin 1/5’ine sahip.

Patates Grubu:

2021 yılında Konya ilinde yaklaşık 622.435 ton patates üretildi ve Konya bu üretimle Türkiye toplam patates üretiminin %12,20'lik kısmını karşılamıştır. Buğday, arpa, şeker pancarı gibi birçok üründe söz sahibi olan Konya, artan kalite ve rekoltesiyle patates üretiminde de marka olma yolunda emin adımlarla ilerliyor. Gelişen sanayisinin yanı sıra, tarımda da atılımlar yapmaya devam eden Konya'da üretilen patates cipsleri, özellikle Orta Doğu'ya ihraç ediliyor.

2022 yılında TÜİK "İllere Göre Tarım Alanları" verilerine göre; Konya'nın tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin tarım alanları toplam 18.700.995 dekar'dır. Bunun 14.879.364 dekarlık alanı ekilen alanken 3.043.032 dekarlık alan nadas'dır.

Kuruyemiş Grubu:

Türkiye, sahip olduğu uygun coğrafi koşullar ve iklimi itibarıyla diğer tarım ürünlerinde olduğu gibi kuruyemiş sanayinin ham maddesi olan tarımsal

ürünlerin üretimi konusunda da oldukça şanslı. Çok çeşitli, aynı zamanda dünya üzerinde yetiştikleri diğer bölgelere kıyasla daha lezzetli kuruyemişler yetişen ülkemizde Konya'nın, farklı ürün segmentleri ve işlenmesiyle kuruyemiş sektörüne olan katkısı her geçen gün artarak devam ediyor. Sektörde faaliyet gösteren firmaların yapmış oldukları yeni yatırımlarla tesislerini modern ve daha kaliteli üretim yapılabilir duruma getirmiş olmaları, kalite ve sağlıklı üretim belgesi olan firma sayısının artması sektörü çok daha güçlü hale getiriyor.

Özellikle farklı şekerlemelerin kuruyemişle birlikte işlenmesi ile elde edilen ürün grupları gençler arasında da kuruyemiş tüketimini yaygınlaştırırken, üzerinde katkı bulunmayan, tamamen doğal tandır leblebisi, Konya'nın en fazla ilgi gören ürünü olarak sektörde yerini alıyor.

Konya, kuruyemiş işleme, paketlenme, toptan ve perakende satış ağları gibi konularda da son yıllarda hızla gelişiyor.

Tablo 4: Konya'nın Ülke Tarımında 1.Sıradaki Ürünleri

Kaynak; T.C. Konya Valiliği, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü/Konya Tarımı, Mayıs 2022

Ürünler	Üretim Miktarı (ton)	Oran (%)
Buğday	1.579.839	9
Arpa	843.102	15
Tohum Üretimi	372.620	28
Şeker Pancarı	5.734.306	31
Lale	27,6 Milyon (Adet)	99
Havuç	353.700	60
Dane Mısır	1.261.475	19

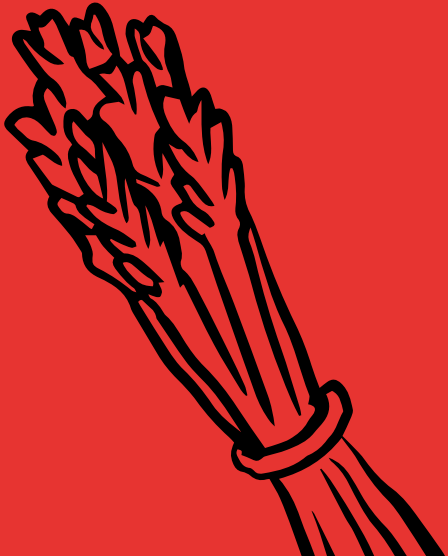

**Geniş
araziler
her çeşit
üretime
uygun**

...

SEKTÖRÜN DIŞ TİCARET YAPISI

Türkiye tahıl üretiminin önemli bir kısmı Konya'da yapılıyor. 2022 yılında arpa ve buğday hasadı 2,2 milyon tondur. Un, tuz ve şeker üretiminde lider olan Konya, Türkiye tuz ihtiyacını karşılayan iller arasında yer almaktadır.

Konya gıda sektöründe; öğütülmüş tahıl ürünleri yaklaşık 100 milyon ABD doları, kakao ve şekerleme ürünleri yaklaşık 100 milyon ABD doları ve bitkisel ve hayvansal yağlar ise yaklaşık 12 milyon ABD doları olarak ihracat gerçekleşmiştir.

Gıda ürünleri ihracatında; Ortadoğu, Afrika, Orta Asya, Kafkaslar ve Balkan ülkelerinin yanı sıra, Uzakdoğu ve Güney Amerika'da bulunan orta gelir düzeyindeki yeni ülkelerde büyük bir pazar potansiyeline sahip. Ayrıca, şeker ve şekerleme ithal eden; Endonezya, Güney Kore, Malezya, Bangladeş, Vietnam ile Güney Amerika ülkeleri Konya için yeni ihracat pazarları. Bunun yanında, Konya, sahip olduğu yüksek üretim kapasiteli yumurta ürününü en iyi şekilde değerlendirmek amacıyla Ortadoğu ülkelerini içeren pazarları da kazandı.

Konya gıda ürünlerinin ihracatı konusunda yeni hedef pazarların belirlenmesi, hedef pazarlara göre ürün çeşitlendirilmesi ve taleplerin değerlendirilmesi çalışmaları ile her geçen gün yeni pazarlara açılımlar sağlanıyor.

Tablo 5: Genel Ticaret Sistemine Göre ISIC REV 4 Düzeyinde Dış Ticaret Verileri

Kaynak: TÜİK, 2022

10 Gıda Ürünlerinin İmalatı	Konya'nın İhracatı (\$)	Konya'nın İthalatı (\$)
2019	358.806.120	64.283.902
2020	371.310.148	97.194.558
2021	476.608.772	98.575.216
2022	498.609.248	102.315.809

Konya'nın gıda ürünlerinde yaptığı ihracat rakamları yıllar bazında artarak devam etmiştir. 2022 yılında geçen yıla kıyasla ihracat tutarı yaklaşık %4 artmıştır.

Çeşitli gıda ürünlerinde Konya'nın dış ticareti aşağıda verilmiştir:

Tablo 6: Konya'nın Gıda Seçilmiş Ürünler Dış Ticareti

Kaynak: TÜİK, 2022

Mamul	İhracat (Bin TL)	İthalat (Bin TL)
Fasıl 11 Değirmencilik ürünleri malt nişasta inülin, buğday glütteni	261.541	19.174
Fasıl 19 Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	2.104.114	1.342
Fasıl 21 Yenilen çeşitli gıda müstahzarları (kahve hülusalari, çay hülusalari mayalar, soslar vb.)	79.580	4.822
Fasıl 18 Kakao ve kakao müstahzarları	1.670.741	357.575

Görüldüğü gibi Konya'nın gıda alanında en yüksek ihracat kalemleri hububat, un nişasta, süt müstahzarları ve pastacılık ürünleri ürün grubudur. Bu grubu kakao ve müstahzarları takip ediyor. Tüm ürünlerde ise dış ticaret fazlası veriliyor.

GIDA SEKTÖRÜNDE YATIRIM TEŞVİK UYGULAMALARI

Ülkemizde uygulanan yatırım teşvik sistemleri şöyle;

• **Genel Teşvik Uygulamaları:** Teşvik edilmeyecek veya teşviki için aranan şartları sağlayamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, asgari sabit yatırım tutarı ve kapasiteler üzerindeki yatırımlar bölge ayrımı yapılmaksızın Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında destekleniyor. Genel Teşvik Uygulamalarında Konya için gerekli asgari yatırım tutarı 3.000.000 TL'dir.

• **Bölgesel Teşvik Uygulamaları:** Bölgesel Teşvik Uygulamalarında her ilde desteklenecek sektörler, illerin potansiyelleri ve ekonomik ölçek büyüklükleri dikkate alınarak tespit ediliyor, bölgelerin gelişmişlik seviyelerine göre yardım yoğunlukları farklılaşıyor. 2. Yatırım bölgesinde yer alan Konya için Bölgesel Teşvik Uygulamalarında asgari yatırım tutarı 1.000.000 TL'dir.

• **Öncelikli Yatırımların Teşviki:** Ülkemizin ihtiyaçları doğrultusunda, tespit edilen alanlarda yapılacak olan yatırımlar, öncelikli yatırımlar olarak belirlenirken, bu yatırımlara 1. 2. 3. ve 4. Bölgelerde gerçekleştirilmiş olsalar dahi 5. Bölgede uygulanan destekler sağlanıyor.

• **Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki:** Raporda ele alınan tarım makineleri, büyük ölçekli yatırımların teşviki için belirlenen sektörler arasında yer alıyor. Asgari sabit yatırım tutarı ise 50 milyon TL.

• **Stratejik Yatırımların Teşviki:** İthalat bağımlılığı yüksek olan ara malı veya ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar stratejik yatırımların teşviki uygulamaları kapsamında destekleniyor.

Bu kapsamda desteklenecek olan yatırımların sağlanması gereken kriterler ise şu şekilde;

- Asgari sabit yatırım tutarının 50 milyon TL olması,
- Yatırım konusu ürünle ilgili yurt içi toplam üretim kapasitesinin ithalattan az olması,
- Yatırımla sağlanan katma değer asgari % 40 olması (rafineri ve petrokimya yatırımlarında bu şart aranmıyor),
- Üretilen ürünle ilgili toplam ithalat değerinin son 1 yıl itibarıyla en az 50 milyon ABD doları olması. Ülkemizde uygulanan Bölgesel Teşvik Sistemi tablo 7'de özetlenmiştir:

Tablo 7: Türkiye’de Uygulanan Bölgesel Teşvik Sistemi**Kaynak: MEVKA Yatırım Teşvik Sistemi Rehberi, TC Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022**

Destek Unsurları			BÖLGELER					
			1	2	3	4	5	6
KDV İstisnası			Var	Var	Var	Var	Var	Var
Gümrük Vergisi Muafiyeti			Var	Var	Var	Var	Var	Var
Yatırım Yeri Tahsisi			Var	Var	Var	Var	Var	Var
Faiz veya Kar Payı Desteği			Yok	Yok	TL:3 puan Döviz:1 puan	TL:4 puan Döviz:1 puan	TL:5 puan Döviz:2 puan	TL:7 puan Döviz:2 puan
Gelir Vergisi Stopajı Desteği			Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	10 yıl
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği			Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	10 yıl
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	OSB Dışı	15	20	25	30	40	50
		OSB İçi	20	25	30	40	50	55
	İndirim Oranı (%)	OSB Dışı	50	55	60	70	80	90
		OSB İçi	55	60	70	89	90	95
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	Destek Süresi (yıl)	OSB Dışı	2	3	5	6	7	10
		OSB İçi	3	5	6	7	10	12
	Yatırıma Katkı Oranı (%)*	OSB Dışı	10	15	20	25	35	Sınır yok
		OSB İçi	15	20	25	35	Sınır yok	Sınır yok

Not: İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu: 15-37)düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2022 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için; Bölgesel ve stratejik teşvik uygulamaları kapsamında vergi indirimi desteğinde uygulanacak yatırıma katkı oranları her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilave edilmek suretiyle, kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirimi tüm bölgelerde %100 olmak üzere teşvik belgesi üzerinde herhangi bir işlem yapılmaksızın uygulanır.

İmalat sanayii ile turizmeye yönelik yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki inşaat işlerine ilişkin mal teslimleri ve hizmet ifaları 31/12/2025 tarihine kadar katma değer vergisinden müstesnadır.

*Teşvik belgesi düzenlenmesine ilişkin müracaat aşamasında talep edilmesi halinde vergi indiriminden yararlanılmamak kaydıyla sigorta primi işveren hissesi desteği oranları vergi indirimine ilişkin yatırıma katkı oranlarının yarısı kadar artırılarak uygulanır. Buna ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır:

Konya ilinde yapılacak yatırımlar konusundaki istisnalar ise aşağıdadır:

1- OSB’de olması durumunda veya aynı sektörde faaliyet gösteren en az beş gerçek veya tüzel kişinin ortağı olduğu yatırımcı tarafından gerçekleştirilen ve ortak faaliyet gösterilen alanda entegrasyonu sağlayacak bir yatırım olması durumunda vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteği açısından bir alt bölge olan 3. Bölge desteklerinden faydalanır.

2- İlçe bazlı teşvik sitemi ile bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında, Konya’nın Ahırılı, Altınekin, Bozkır, Çeltik, Derbent, Derebucak, Doğanhisar, Emirgazi, Güneysınır, Hadim, Halkapınar, Hüyük, Kadınhanı, Kulu, Sarayönü, Taşkent, Tuzlukçu, Yalılıyük ve Yunak ilçelerinde gerçekleştirilecek yatırımlar, **3. bölge** desteklerinden yararlanır. Söz konusu ilçelerin organize sanayi bölgelerinde veya endüstri bölgelerinde gerçekleştirilecek yatırımlar ise 4. bölge desteklerinden yararlanır.

3- Öncelikli yatırım konularından olması durumunda **5.bölge** desteklerinden faydalanır.

4- OECD teknoloji yoğunluk tanımına göre **orta-yüksek teknoloji**li sanayi sınıfında yer alan ürünlerin üretimine yönelik yatırımlar, **4. bölgede** uygulanan bölgesel desteklerden yararlanır. Bu yatırımlarda asgari sabit yatırım tutarı Konya için 3 milyon TL’dir.

Konya için uygulanan yatırım destek uygulamalarının içerikleri şöyle:

KDV İstisnası: Teşvik belgesi kapsamında yurt içinden ve yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için katma değer vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Gümrük Vergisi Muafiyeti: Teşvik belgesi kapsamında yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için gümrük vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Vergi İndirimi: Gelir veya kurumlar vergisinin, yatırıma katkı oranı %20 ile %40 ve indirim oranı da %55 ile %80 arasında uygulanmaktadır.

Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği: Teşvik belgesi kapsamında destek süresi 3 ila 7 yıl arasında ve yatırıma katkı oranı da %15 ile %35 arasında uygulanmaktadır.

Yatırım Yeri Tahsis: Teşvik belgesi düzenlenmiş yatırımlar için Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilmesidir.

KDV İadesi: Sabit yatırım tutarı 500 milyon Türk Lirasının üzerindeki stratejik yatırımlar kapsamında gerçekleştirilen bina-inşaat harcamaları için tahsil edilen KDV’nin iade edilmesidir.

Tablo 8: Konya Yatırım Destek Sistemi

Kaynak: MEVKA, Yatırım Teşvik Sistemi Rehberi, TC Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

DESTEK UNSURU		BÖLGESEL		ÖNCELİKLİ
		OSB DIŞI	OSB İÇİ	
KDV İstisnası		Var	Var	Var
Gümrük Vergisi Muafiyeti		Var	Var	Var
Faiz ve Kar Payı Desteği		Yok	Yok	TL: 5 Puan Döviz: 2 Puan
Yatırım Yeri Tahsisi		Var	Var	Var
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	20	25	40
	İndirim Oranı (%)	55	60	80
SİGORTA PRİMİ İŞVEREN HİSSESİ DESTEĞİ	Destek Süresi (Yıl)	3	5	7
	Yatırıma Katkı Oranı (%)	15	20	35

Not: İmalat sanayiine yönelik (US-97 Kodu: 15-37)düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 1/1/2017 ile 31/12/2022 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için; Bölgesel ve stratejik teşvik uygulamaları kapsamında vergi indirimi desteğinde uygulanacak yatırıma katkı oranları her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan ilave edilmek suretiyle, kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirimi tüm bölgelerde %100 olmak üzere teşvik belgesi üzerinde herhangi bir işlem yapılmaksızın uygulanır.

İmalat sanayii ile turizme yönelik yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki inşaat işlerine ilişkin mal teslimleri ve hizmet ifaları 31/12/2025 tarihine kadar katma değer vergisinden müstesnadır.

Tablo 9: Konya’da Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler ve Asgari Sabit Yatırım Tutarları*

Kaynak: MEVKA, Yatırım Teşvik Sistemi Rehberi, TC Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

Sektör Kodu	US-97 Kodu	Teşviklerden Yararlanacak Sektörler	2. Bölge Asgari Sabit Yatırım Tutarı
1	0121	Entegre damızlık hayvancılık yatırımları dahil olmak üzere entegre hayvancılık yatırımları (dipnotlarda belirtilen asgari kapasite şartlarına uymayan yatırımlar hariç)	3 Milyon TL
2	0500.0.04	Su ürünleri yetiştiriciliği (balık yavrusu ve yumurtası üretimi dahil)	3 Milyon TL
3	15	Gıda ürünleri ve içecek imalatı (dip not 5’te belirtilen yatırım konuları hariç)	3 Milyon TL
4	17	Tekstil ürünleri imalatı (dip not 8’de belirtilen şartları sağlamayan iplik ve dokuma yatırımları hariç)	Tekstilin aprenlenmesi konusunda komple yeni yatırım için 10 Milyon TL **
			Modernizasyon cinsindeki kısa elyaf iplikçiliği ve diğer elyaf iplikçiliği yatırım konularında 3 Milyon TL
5	18	Giyim eşyası imalatı	3 Milyon TL
8	1912 veya 1920	Bavul, el çantası, saraciye, ayakkabı vb. imalatı	3 Milyon TL
9	20	Ağaç ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç), hasır ve buna benzer örülerek yapılan maddelerin imalatı	3 Milyon TL
10	21	Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	10 Milyon TL
11	24	Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı ***	3 Milyon TL
24	2695.1	İnşaat amaçlı beton ürünleri imalatı	3 Milyon TL
27	2720, 273, 2710.8.02	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi, metal döküm sanayi	3 Milyon TL
28	28	Metal Eşya	3 Milyon TL
30	29	Makine ve teçhizat imalatı ***	3 Milyon TL
32	30	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı	3 Milyon TL
33	31	Elektrikli makine ve cihazları imalatı ***	3 Milyon TL
34	32	Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	3 Milyon TL
35	33	Tıbbi aletler hassas ve optik aletler imalatı****	3 Milyon TL

36	34	Motorlu kara taşıtı ve yan sanayi*****	3 Milyon TL
38	3591 ve 3592	Motosiklet ve bisiklet üretimi ***	3 Milyon TL
39	361, 3692, 3693, 3694, 3699.3.0205, 3699.3.18	Mobilya imalatı (sadece metal ve plastikten imal edilenler hariç), müzik aletleri imalatı, spor malzemeleri imalatı, oyun ve oyuncak imalatı, kalem imalatı ile çocuk arabaları ve pusetler ile bunların aksam ve parçaları imalatı	3 Milyon TL
41	5510.1.01, 5510.2.01, 5510.3.02, 5510.5.02, 4.05.5510	Oteller	3 Yıldız Üzeri
42	1.03.5510	Öğrenci Yurdu	100 öğrenci
43	6302.0.01	Soğuk hava deposu hizmetleri	1.000 m2
44	6302.0.03	Lisanslı depoculuk ****	3 Milyon TL
45	80 (809 hariç)	Eğitim hizmetleri (okul öncesi eğitim hizmetleri dahil, yetişkinlerin eğitilmesi ve diğer eğitim faaliyetleri hariç) ****	3 Milyon TL
46	8511.0.01-05, 8511.0.99, 8531.0.01-03	Hastane Yatırımı	Hastane: 3 Milyon TL
	8511.0.01-05, 8511.0.99, 8531.0.01-03	Huzurevi	Huzurevi: 100 kişi
48	37	Atık geri kazanım veya bertaraf tesisleri	3 Milyon TL
49	4020.0.01	Kömür gazı üretimi (sentez gazı)	50 Milyon TL
50		Seracılık	20 dekar

*Karar EK-2'den hazırlanmıştır

** Tekstilin aprelenmesi konusunda komple yeni yatırım için 10 Milyon TL, tevsî yatırım için 5 Milyon TL ve diğer yatırım cinsleri için 3 Milyon TL'dir.

*** Orta-Yüksek Teknolojili yatırım konuları olup, Konya'da yapılacak yatırımlar 4. bölge desteklerinden faydalanacaktır.

*** Öncelikli yatırım konuları olup, Konya'da yapılacak yatırımlar 5. bölge desteklerinden faydalanacaktır.

*****Motorlu kara taşıtları ana sanayinde gerçekleştirilecek asgari 300 milyon TL tutarındaki yatırımlar ve asgari 75 milyon TL tutarındaki motor yatırımları ile asgari 20 milyon TL tutarındaki motor aksamaları, aktarma organları/aksamları ve otomotiv elektroniğine yönelik yatırımlar Öncelikli yatırım konuları olup, Konya'da yapılacak yatırımlar 5. bölge desteklerinden faydalanacaktır.

Modernizasyon cinsindeki un yatırımları ile 6 ncı bölge hariç olmak üzere, gıda ürünleri ve içecek imalatı yatırımlarından “şehriye, kuskus, yufka, kadayıf, ekmek (donuk ekmek ve donuk ekmek hamuru hariç), pirinç, rakı, bira, linter pamuğu, çay, fındık kırma/kavurma, hazır çorba ve et suları ve müstahzarları üretimleri ile tahıl ve baklagil tasnif ve ambalajlanması” yatırımları bölgesel desteklerden yararlanamaz. Ayrıca 4 üncü 5 inci 6 ncı bölge illerinin organize sanayi bölgelerinde gerçekleştirilecek komple yeni yatırım cinsindeki yem üretimi yatırımları bölgesel desteklerden yararlanabilir.

Sertifikalı tohum tasnif ve paketleme yatırımları bulunduğu bölgedeki bölgesel yatırım teşviklerinden yararlanır. 2019/2022 dönemi Konya için önem arz eden gıda altsektörlerine sağlanan yatırım teşvik belgeleri bilgileri aşağıda verilmiştir:

Tablo 10: Türkiye ve Konya İlinde Teşvik Belgesi- Gıda Sektörü Yatırımları/Kakao, Çikolata, Şekerleme

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

Kakao, Çikolata Şekerleme		Belge	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2019	Konya	3	151	163
	Türkiye	24	1.096	748
	Konya/Türkiye	% 13	% 14	% 22
2020	Konya	6	90	115
	Türkiye	34	3.490	1.871
	Konya/Türkiye	% 18	% 3	% 6
2021	Konya	6	134	140
	Türkiye	53	2.368	1.372
	Konya/Türkiye	% 11	% 6	% 10
2022	Konya	5	52	72
	Türkiye	50	1.100	1.117
	Konya/Türkiye	% 10	% 5	% 6

Görüldüğü gibi kakao, çikolata, şekerleme alt grubu için sağlanan yatırım teşvik belgeleri tutar bazında dalgalı bir seyir takip ediyor. 2020 yılındaki azalmayı 2021 yılında bir toparlanma ve 2022 yılında belge sağlanan yatırımların tekrar azalması takip ediyor.

Tablo 11: Türkiye ve Konya İlinde Teşvik Belgesi- Gıda Sektörü Yatırımları /Öğütülmüş Tahıl Ürünleri

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

Öğütülmüş Tahıl Ürünleri		Belge	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2019	Konya	0	0	0
	Türkiye	12	564	236
	Konya/Türkiye	% 0	% 0	% 0
2020	Konya	2	74	82
	Türkiye	36	821	798
	Konya/Türkiye	% 6	% 9	% 10
2021	Konya	0	0	0
	Türkiye	30	375	428
	Konya/Türkiye	% 0	% 0	% 0
2022	Konya	2	14	0
	Türkiye	24	1.125	467
	Konya/Türkiye	% 8	% 1	% 0

Konya’da öğütölmüş tarım ürünleri için 2020 ve 2022 yıllarında yatırım teşvik belgesi alındığı görölüyor. Belge sayısı açısından Konya % 6 ile % 8 arasında değışen bir pay alıyor.

Tablo 12: Türkiye ve Konya İlinde Teşvik Belgesi- Gıda Sektörü Yatırımları /Sebze ve Meyvelerin İşlenmesi ve Saklanması

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

Öğütölmüş Tahıl Ürünleri		Belge	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2019	Konya	2	18	32
	Türkiye	72	2.635	2.129
	Konya/Türkiye	% 3	% 1	% 2
2020	Konya	7	130	176
	Türkiye	150	5.376	6.056
	Konya/Türkiye	% 5	% 2	% 3
2021	Konya	1	220	40
	Türkiye	153	5.736	3.959
	Konya/Türkiye	% 1	% 4	% 1
2022	Konya	6	984	282
	Türkiye	218	7.379	5.393
	Konya/Türkiye	% 3	% 13	% 5

Konya’da Sebze ve Meyvelerin İşlenmesi alt sektörüne bakıldığında alt sektöre sağlanan yatırım teşvik belgelerinde bir yükselme trendi göze çarpıyor. 2020 yılında ve 2022 yılında sabit yatırım tutarı açısından nominal bazda sırasıyla % 622 ve % 347 seviyesinde artışlar görülüyor. Bunun Covid 19 salgın döneminde özellikle artan taleplere karşı yapılan yatırımların büyüklüğünü göstermektedir.

Tablo 13: Türkiye ve Konya İlinde Teşvik Belgesi- Gıda Sektörü Yatırımları /Süt Ürünleri

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

Öğütülmüş Tahıl Ürünleri		Belge	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
2019	Konya	1	12	6
	Türkiye	35	1.462	1.107
	Konya/Türkiye	% 3	% 1	% 1
2020	Konya	4	48	122
	Türkiye	56	2.691	1.516
	Konya/Türkiye	% 7	% 2	% 8
2021	Konya	4	38	30
	Türkiye	50	1.224	936
	Konya/Türkiye	% 8	% 3	% 3
2022	Konya	1	90	35
	Türkiye	66	3.120	1.125
	Konya/Türkiye	% 2	% 3	% 3

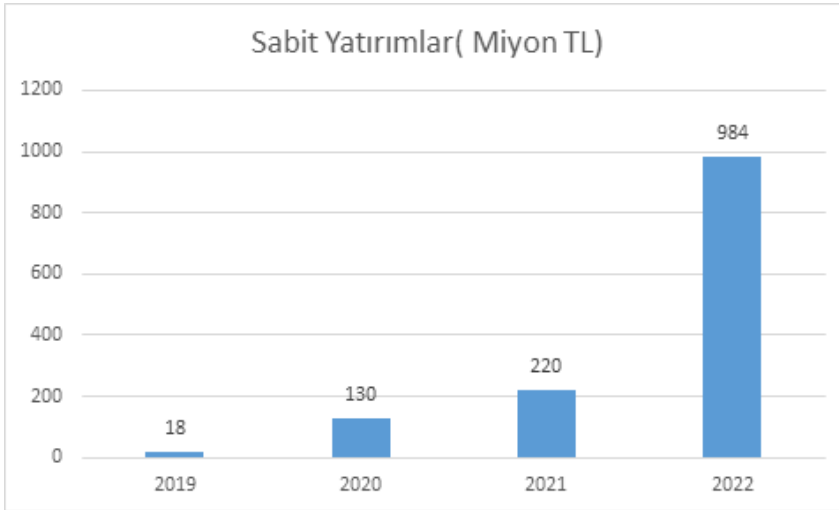

Konya'da süt ürünleri için sağlanan yatırım belgelerine bakıldığında sabit yatırım tutarı bazında 2020 ve 2022 yılında artışlar görülmekte. Bu artışlar nominal bazda 2020 yılında %300, 2022 yılında ise %400 gerçekleşmiş. Bu artışlar da reel bazda 2020 yılında % 33,9, 2022 yılında % 4,09 a tekabül ediyor.

Yukarıdaki alt sektörlere bakıldığında sebze ve meyve işleme alt sektöründe sürekli bir yükseliş trendi ve belirli dönemlerde ciddi artışlar gözlemlenebiliyor. Bu alt sektörde teşvik belgelerine ait sabit sermaye yatırımlarındaki gelişme şöyle:

Şekil 1: Sabit Sermaye Yatırımları (Milyon TL-Nominal)

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022

Görüldüğü gibi nominal bazda en yüksek artışlar 2020 ve 2022 yılında. Reel bazda 2020 yılındaki artış % 70'4 ve 2022 yılındaki artış % 3,6 ya tekabül ediyor.

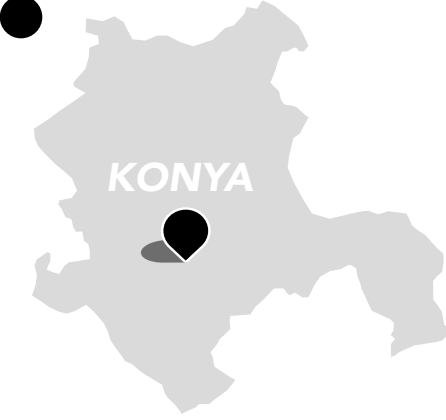

61

YATIRIM İÇİN KONYA ÇÜNKÜ

...

Mevcut hammadde kaynakları, geniş üretim yelpazesi ve üretim çeşitliliğinde yakından takip edilen teknolojik gelişmeler, Konya'yı sektörde tanınır hale getiren nedenlerden birkaçı.

- ✓ Geçmişe dayalı sektörel birikimi;
- ✓ Sahip olduğu genç nüfus ve işgücü temini kolaylığı;
- ✓ Bölgede ihtiyaç duyulan tarım mekanizasyon araçlarının büyük bir kısmının yine bölgede imal edilmesi;
- ✓ Sahip olduğu girişimci yaklaşımlar;
- ✓ İnovasyona yönelik bilimsel çalışmalar;
- ✓ İşletme yönetiminde profesyonel gelişmeler, Konya'yı sektörde bir adım öne taşıyor.

Sektörde faaliyet gösteren firmalar lojistik süreçleri, Ar-Ge ve yenilik çalışmalarına ağırlık verirken, bunu yeni makine veya ekipman alımı suretiyle ve firma dahilinde geliştirerek veya uyarlayarak yapıyorlar.

Böylece, firmaların çalışan sayısı, verimlilikleri ve ürün kaliteleri artarken, maliyetleri azalıyor. Ayrıca, firmaların % 95'inin tescilli markası, % 15'inin de patenti bulunuyor.

Tarımda verimlilik arayışlarının talebi tetiklemesi, gelişmiş kalite yönetimi sistemlerinin (ISO, HACCP, İyi Tarım Uygulamaları... vb.) yaygınlaşması, arazi toplulaştırma çabaları içinde arazilerin büyümesi ve tarımsal üretimin kalite ve hacim olarak sektörü desteklemesi ile potansiyel ihracat pazarlarına olan yakınlığı Konya'nın sahip olduğu diğer avantajlar arasında yer alıyor.

Yabancı sermayenin sektöre ve Konya'ya olan ilgisi; sektörel örgütlenme, kümeleşme ve ortaklık eğiliminin hızlı bir şekilde hayata geçirilmesine olanak sağlıyor.

Coğrafi konumu nedeniyle tarih boyunca önemli bir ticaret ve konaklama merkezi olan Konya; il merkezinden kuzey, kuzeybatı, kuzeydoğu, batı, doğu ve güney yönünde uzanan yollarla diğer illere bağlanmaktadır.

Konya-Afyonkarahisar, Eskişehir-Bursa-İstanbul, Konya-Ankara karayolları Ankara ve kuzeybatıda bulunan illerle; Konya-Aksaray yolu Nevşehir ili ve kuzeydoğu illeriyle; batıya uzanan Konya-Beyşehir yolu Isparta-Denizli-Aydın üzerinden İzmir iliyle bağlantı sağlarken, güneydeki Konya-Karaman yolu ilin Mersin ve Adana'ya ulaşımını sağlar.

Ayrıca Ereğli üzerinden Ankara-Adana karayoluna bağlanan yol ile de hem Adana ve güneydoğu illerine hem de Kayseri üzerinden Karadeniz illerine ulaşım sağlanır. Konya-Seydişehir yolu ise Konya ve İç Anadolu Bölgesini en kısa mesafeden güney kıyılarına ulaştırmaktadır.

Türkiye genelinde 12.000 km olan demiryolu ağının %6,6'sına sahip olan Konya'nın sınırları içinden geçen demiryolu uzunluğu yaklaşık 800 km'dir.

Konya'dan demiryolu ulaşımı Yüksek Hızlı Tren (Konya-Ankara/ Konya-Eskişehir/Konya-İstanbul), Toros Ekspresi (İstanbul-Konya-Gaziantep), İç Anadolu Mavi Treni (Ereğli-Konya-İstanbul) ve Meram Ekspresi (İstanbul-Konya) hatları ile sağlanmaktadır. Yüksek hızlı tren ile Ankara ve Eskişehir'e 1,5 saatte, İstanbul'a ise 4 saatte gidilmektedir.

Bir adet askeri-sivil havaalanına sahip olan Konya'da havayolu ulaşımı da gün geçtikçe önemini arttırmaktadır. Uluslararası trafiğe hudut kapısı olarak açık olan havaalanı şehir merkezine 20 km uzaklıktadır. Her gün düzenli olarak İstanbul ve İzmir'e uçuşlar gerçekleştirilirken, yaz aylarında da Avrupa'nın çeşitli noktalarına direkt uçuşlar yapılmaktadır.

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

1882
KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE